ଗଳ୍ପ

I2I9I3

କାଠ

● ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀ

(୧୯୧୩-୧୯୯୪)

ଲେଖକ ପରିଚୟ :

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା, ବାରିପଦା ସହରର ଅନତିଦୂରରେ ପାନ୍ଦଡା ଗ୍ରାମରେ ୨୬ଜୁନ୍, ୧୯୧୩ରେ ଗାଳ୍ପିକ ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀଙ୍କ ଜନ୍ମ । ବହୁ ସଂଘର୍ଷ ଭିତରେ ଜୀବନ କଟାଇ ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟରେ ଏମ୍.ଏ ପାଶ୍ ପରେ ବାରିପଦା ରାଜାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଚାକିରି ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ । 'ଭଞ୍ଜ ପ୍ରଦୀପ'ର ସମ୍ପାଦନା, ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓଡ଼ିଶା ସହ ମିଶି ଯିବାରୁ ସେ ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟର ଅଧ୍ୟାପକ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ଫକୀରମୋହନ କଲେଜରୁ ଅବସର ନେବା ପରେ ସେ କିଛି କାଳ ସୋର କଲେଜରେ ଅଧକ୍ଷ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ କଥାକାର ଭାବେ ସେ ତାଙ୍କର 'ଆଣ୍ଟିରୋମାଣ୍ଟିକ' ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ 'ଗୋଟାଏ ଆଳୁ', 'ଗଂଗା ଓ ଗାଂଗୀ', 'ଆକାଶୀଫୁଲ', 'ନୀଡ଼ାଶ୍ରୟୀ', 'ହାଇଦ୍ରାବାଦ ଅଙ୍ଗୁର', 'ମାଂସାସୀମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ', 'ଅଜାଗା ଘାଆ', 'ମେଜର ଅପରେସନ୍', 'ଗରିବୀ ହଟାଓ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଳ୍ପ', 'ପୁଅ ପାଇଁ ଝିଅ' ପ୍ରଭୃତି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ସେ ମଧ୍ୟ ନାଟକ ଓ ଏକାଙ୍କିକା ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟକୃତି ଉପରେ ତାଙ୍କର ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ।

'କାଠ' ଗଳ୍ପରେ ଆଧୁନିକ ମଣିଷର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ଶଠତାର ଚିତ୍ର ଏବଂ ସମାଜର ନିମ୍ନବର୍ଗର ଲୋକଙ୍କର ସରଳତା ଓ ସ୍ୱାଭିମାନର ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ।

ବହୁ ତର୍କବିତର୍କ ପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା ଚିରା କାଠ କିଣିବା ଅପେକ୍ଷା ଗୋଦାମରୁ ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ ବା ମୁଣ୍ଡା କାଠ କିଣି ଆଣି ଘରେ ଚିରାଇବା ଲାଭଜନକ ହେବ ।

ତଦନୁଯାୟୀ ଭାରତ କାଠ ଗୋଦାମରୁ ଦୁଇ କୁଇଣ୍ଟାଲ ଗଣ୍ଡିକାଠ ଠେଲାଗାଡ଼ିରେ ଆଣି ଘର ସାମନା ପଡ଼ିଆରେ ପକାଇ ଦେଲି ।

ଗୋଦାମବାଲା କହିଲା, "ଏଇ ଯେଉଁ ଶୁଖିଲା ମୁଣ୍ଡା ଦେଖୁଛନ୍ତି ତାହା ଦୁଇବରଷର ପୁରୁଣା । ଶୁଖି ଠଣ୍ ଠଣ୍ କରୁଛି । ଧଅ କାଠ । ଚିରିଦେଲେ ବାରୁଦ ପରି ଜଳିବ । ବାର ଟଙ୍କା କୁଇଣ୍ଟାଲ, କମ୍ ଦାମ୍ ନେବେତ ଶାଳଗଣ୍ଡି ଅଛି, କଞ୍ଚା ପଡ଼ିବ, ଛେଲି ଅଛି, ଧୂଆଁ ହେବ ।"

ଜଙ୍ଗଲ ରାଜ୍ୟର ଲୋକ ମୁଁ ଜାଣିଛି କେଉଁ କାଠ କିମିତି ଜଳେ । ବେଶି ଦାମ ପଡୁ ପଛକେ ଫୁରୁଫୁରୁ ହୋଇ ଜଳିବା କାଠକୁ ପସନ୍ଦ କଲି । ଘରକଣରେ ଅଳନ୍ଧୁ ଜମିବ ନାହିଁ କି ଧୂଆଁରେ ପଙ୍ଖାଗୁଡ଼ିକ କଳା ହେବନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଆଜକୁ ହପ୍ତାଏ ହେଲା କାଠ ଯେଉଁଠି ସେଇଠି ପଡ଼ିଚି । ଚିରା ହେବାର ନାଆଁ ଗନ୍ଧ ନାହିଁ । କ'ଣ ପର୍ବ ଯୋଗୁଁ ସାନ୍ତାଳଙ୍କ ଦେଖା ଦର୍ଶନ ମିଳୁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ହାଣ୍ଡିଆ ଖିଆ, କୁକୁଡ଼ା ଲଢ଼େଇ, ଧୂମ୍‌ସା ମାଦଳ ସରିବ ନା ମୋ' କାଠ ଚିରା ହେବ ।

ଏଣେ ଘରେ ଫାଳିଏ ବୋଲି କାଠ ନାହିଁ । କାଠ କଟା ହେଲେ ଜଳାଯିବ । ଆଜି ରବିବାର, ବେଳ ନଅଟା ହେଲାଣି, ପ୍ରଚଣ୍ଡ କଣିକଣି ଶୀତସାଙ୍ଗକୁ ହିମାଳ ପବନ । ବାରଣ୍ଡାରେ ଆରାମଚେୟାରଟା ପକାଇ ଖରାକୁ ପିଠିକରି ବସିଥାଏଁ । ଖବର କାଗଜରୁ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗତ ତିରିଶ ବର୍ଷ ଧରି ଆମେ କ'ଣ କ'ଣ କରିଛୁ, ତା'ର ବିବରଣୀ ଓ ହିସାବକିତାବ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରୁଥାଏଁ।

ହଠାତ୍ ମୋତି ଭୋ ଭୋ ଭୁକି ଉଠିଲା । ଚମକିପଡ଼ି ଦେଖିଲି କାନ୍ଧରେ କୁରାଢ଼ି ପକାଇ ଗୋଟିଏ ଦରବୁଢ଼ା କାଠ ଚିରାଳି ସଡ଼କରୁ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଢଳି ଢଳି ଆସୁଛି । ସିଧା ସାମନାକୁ ଆସି ସେ ପଚାରିଲା, 'କାଠ କାଟିବୁ ବାବୁ ?"

ମନେମନେ ଭାବିଲି ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି କୋଟିକୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଏମାନଙ୍କୁ ଆମେ ସକ୍ଷମ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କଲୁଁ ସିନା, ଲାଭ କିଛି ହେଲାନି, ଭାଷା ଟିକକ ବି ଶିଖାଇ ପାରିଲୁନି । କହୁଛି କ'ଣ ନା 'କାଠ କାଟିବୁ ବାବୁ ?" କି କ୍ରିୟା ! କି କର୍ତ୍ତା !

ଖତେଇ ହୋଇ ତା'ର ଗଳା ସ୍ୱର ଅନୁକରଣ କରି କହିଲି "ହଁ ହଁ, କାଟିବି, କାଟିବି; କେତେ ନେବୁ ?"

ସେ କାଠ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । କହିଲା ଦୁଇ କୁଇଣ୍ଟାଲ ହେବ । ଗୁଦାମରେ ତ ବାବୁ ଆମକୁ ଦୁଇ ଟଙ୍କା କରି ଦଉଛି କୁଇଣ୍ଟାଲ । ଏଇ ବଜାର୍‌ଟାରେ ଗୁଟେ ଦର ନା ଦୁଇଟା ? ତୁ ଚାର୍ ଟଙ୍କା ଦବୁ, ଆର୍ କେତେ ?

"ନାହିଁନାହିଁ, ଚାରିଟଙ୍କା ହବନି, ମୋତେ ବହୁତ ପଡ଼ିଯାଉଛି । ସାଢ଼େ ତିନି ଦେବି, କାଠବାଲା ନେଲା ଚବିଶି, ଠେଲାବାଲା ଚାରି, ତୁ ନବୁ ଚାରି, ବତିଶି ପଡ଼ିଲା । ଗେସ ଚୁଲି ତ ବରଂ ଶସ୍ତା ହବ । ତିନି ଟଙ୍କାଆଠଣାରେ କାଟିବୁ ତ କାଟ୍, ନ ହେଲେ ଚାଲିଯା ।"

ସେ କଅଁଳ ଗଳାରେ କହିଲା 'ତୁ ବି ବାବୁ ଏମିତି କାଠୁଆ ହବୁ ତ ଆମର ଗୁରିବ୍ ନୁକ ବଞ୍ଚିବ କିମତି ଚାରଣା ଆଠଣା ନାଗି ଆମର ସାଙ୍ଗରେ ଝଗଡ଼ା କରିବୁ? ତତେ ଭଗବାନ୍ ବଡ଼ ନୁକ କରିଚି । କେତେ ପଇସା ତର କେଉଁଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଉଛି । ଆମର ଗରିବ ନୁକ୍‌ର ପେଟରୁ କାଟିଲେ ତର ପେଟ ପୂରିବ ? ଗୁଦାମବାଲା ଗୁଦାମରେ ଚାବି ଦେଇ କରି ପାହାଡ଼କୁ ଗେଲା ବୁଲି - ତର ଏଠାକୁ ଆସିଛି, ନ ହେଲେ..."

କଲେଜ ପଢୁଆ ପୁଅ (ଯେ ଜୀବନରେ ପଇସାଟିଏ ରୋଜଗାର କରି ନାହିଁ) ଦରଜା ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଶୁଣୁଥିଲା । ହଠାତ୍ ତରଳିଯାଇ କହି ପକାଇଲା, "ହେଲା, ହେଲା, ଚୁପ୍‌କର, ଆଉ ଚାରିଅଣା ନବୁ ।"

ପୁଅ ଆଡ଼କୁ କଟମଟ ଚାହିଁ ଇଂରାଜୀରେ କହିଲି, "ପଇସା ତତେ ଶସ୍ତାହୋଇଛି । ଦେଖିଥାନ୍ତୁ ସେ ସେତିକିରେ କାଟିଥାନ୍ତା କି ନାହିଁ ।" କାଠ କଟାଳିକୁ କହିଲି "ଯା ଯା ଏଥର କାଟ୍ । ପୁଅ ତ କହିଦେଲାଣି ।"

ଦୁଇ ପରସ୍ତକରି ଘୋଡ଼ିଥିବା ଅଳପ ଓସାର ନାଲିଧଡ଼ିର ଶାଢ଼ିଟାକୁ ସେ ଦେହରୁ କାଢ଼ି ପାଖ ବେଗୁନିଆଁ ଗଛ ଡାଳରେ ଲଟକାଇଦେଲା । କାନିର ଗଣ୍ଠି ଫିଟାଇ ଦୋକତାଚୂନ ବାହାର କରି କଳରେ ଜାକି କୁରାଢ଼ି ଧଇଲା ।

ବୟସ ଓ ଚେହେରାରୁ ତାର ପାରିବାରପଣିଆଁରେ ମୋର ଘୋର ସନ୍ଦେହ ହେଲା । ଭାବିଲି, ଲୋଭରେ କାମ ଧରିଛି ସିନା, ଦି' ଦିନ ଲାଗିବ କାଟିବାକୁ ।

ଗୋଟାଏ ଗଡ଼ ଉପରେ ଲମ୍ୱେଲମ୍ୱେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗଣ୍ଡି ରଖି ମାରିଲା ପ୍ରଥମ ଚୋଟ । ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଇଞ୍ଚ ଭିତରକୁ କୁରାଢ଼ିଟା ଭେଦିଗଲା । ଟାଣିବାହାର କରିବାକୁ କଷ୍ଟ ହେଲା ତାକୁ ।

ପଚାରିଲି ଏ କାଠ କିମିତି ଦେଖୁଛୁ ? ଭଲ ଜଳିବ ନା ?

ସେ କହିଲା "କାଠ ଭଲ୍ ଯେ ବାବୁ! ହେଲେ ତର ନାଭ, ମର ନୁକ୍‌ସାନ । ଦେଖ୍‌ନା କାଠ କିମିତି ବାଝୁଆ, ଗଣ୍ଠିଆ । ଯେତିକି ଚେମଡ଼ ସେତିକି ଟାଣ । ଧଅ କାଠ । ବାବୁ କୁରାଢ଼ି ବାଙ୍କିଯିବ । ଆମର ଗୁଦାମରେ ତ ଏଗା ଦୁଇ ବରଷ ପଡ଼ିଥିଲା । କେହି ନେଲା ନାହିଁ, କେହି କାଟିତେ ଖୁଜେ ନାହିଁ, ଭଲ ଜଳିବ । ହେଲେ ଯିଏ କାଟିବ ତା'ର ହାତ ଫୁଟୁକା ହେଇଯିବ, ଚମଡ଼ା ଛାଡ଼ିଯିବ ।"

ଆଉ ପାହାରେ ଦେଲା । ଠିକ୍ ଜାଗାରେ ମାଡ଼ ବସିଲା । ପୁଣି ପାହାରେ । ଫାଳିଏ କାଠ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରେ ଛିଟିକି ପଡ଼ିଲା ଘୂରିଘୂରି ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି କହିଲି, "ଏତେ ବଡ଼ ଫାଳ କରିବୁ ନାହିଁ । ଆମର ଚୁଲି ସାନ । ଆହୁରି ଛୋଟ, ପତଳା କରିଦେ ।"

ତାଚ୍ଛଲ୍ୟରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ସେ କହିଲା "ଏ ବାବୁ! ତୁ ଚୁପ୍ କରିବସିଥା ନା । ଦେଖ, ମୁଁ ଠିକ୍ ସାଇଜ କରି ଦଉଛି କି ନାହିଁ । ଏତେ ବରଷ ଆମ ବଜାରକୁ ଆସିଲା, ତର କାଠ କି ରକମ ଦରକାର ଜାଣେ ନାଇଁ ଭାବିଛୁ ?"

କୌତୂହଳୀ ହୋଇ ପଚାରିଲି, "କେତେ ବରଷହେଲା ବଜାରକୁ ଆସିଲୁ ? କେଉଁଠୁ ଆସିଲୁ ?"

"ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ମର ଘର ବାବୁ! ବେତନଟୀ ପାଖରେ । ଯୁଦ୍ଧ ନାଗିଲା ବରଷ ଆମର ରେମୁଣାକୁ ପଳେଇ ଆସିଲା । ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଦେଢ଼େ ଡାହାଣୀ ଦେବତା, କଞ୍ଚା ଖାଇଦେବେ । ମର ଡଗର ଡାଗର ପୁଅ ଦୁଇଟା ଆର ଆଗ ତିର୍ଲାଟା ଏକାଦିନରେ ମରିଗଲେ । ଜମି ଜାଇଗା ଖୋଳିତାଡ଼ି ଯାହା କରିଥିଲା ସବୁ ତୁମର ହାଟୁଆମାନେ ନେଇଗଲା !"

"ସରକାରରଠୁଁ ଜମି ନେଲୁଣି ? ସରକାର ଘର, ଜମି ସବୁ ଦଉଚି, ତୋର ତ ଜମିଜାଇଗା ଘର ଦ୍ୱାର କିଛି ନାହିଁ ।"

"ଦେନା ବାବୁ ଘରଦୁଆର ଜମିଜାଇଗା କରଇେଦେ । ଦେଖେଁ କେଡ଼େ ଅଣ୍ଡିଆ ଦେଖେଇ ହେଇଚୁ । ଆମର ଯେତେ ନୁକର ଘର, ଜମି ନାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଲେ ତୁମରମାନେ କି କରିବ, କାହିଁ ରହିବ ?"

"ଛୁଆମାନଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ଉଛୁ ?"

"ଏ ବାବୁ ! ପାଠ ଶାଠ୍ ତାକୁ ପଢ଼େଇଲେ ତର ସଡ଼ପ କାମ କରିବ କିଏ ? ଜମି ଚଷିଦବ କିଏ ?"

ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ବିଷୟରେ ପଚାରିଲାରୁ ସେ କହିଲା, "ତୁମର ମାନଙ୍କର ସିନା ବାବୁ ବେଶି ଛୁଆ । ଆମର ଜାତିରେ ଜଣକା ଗୁଟେ ନ ହେଲେ ଦୁଇଟା । ତର ତିରିଲା ଛୁଆପିଲା ତ କାମଦାମ କିଛି କରେନି, ସେଇନାଗି ତ ହଇରାଣ ହଉଛୁ, କଟେଇ ହଉଛୁ ।"

ଏଥର ସେ ମୋତେ ପଚାରିଲା, "ହେଁ ବାବୁ ! ଆମର ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜା ଗେଲାଠୁଁ ଆର୍ ତ ରଜା ନାଇଁ । ଖାଲି ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସୁଛନ୍ ଯାଉଛନ୍ । ନାଇଁ ?"

ଭାବିଲି ଏ ଏକବାଗିଆ ମୂର୍ଖକୁ ହିତକଥା ପଚାରି ବା ଶୁଣାଇ କିଚି ଲାଭ ନାହିଁ । ବରଂ ମୋ କାମ ଧିମେଇ ଯାଉଛି । ତେରୁ ତା କାଠକଟା ଚାତୁରୀ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲି ।

ପୋଖତ ସମାଲୋଚକ ଯିମିତି ତେଙ୍ଗ ପଡ଼ି ଆଧୁନିକ କ୍ଲିଷ୍ଟ, ଅବୋଧ କବିତାକୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସାରତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକଟ କରନ୍ତି, ଏ କାଠୁରିଆ ବି ସିମିତି ଅତୀବ ଆଗ୍ରହରେ ଗ୍ରନ୍ଥିଳ ଶିରାଳ କାଠକୁ ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କରି ମଞ୍ଜି ବାହାର କରି ଦେଉଛି । ଭଗବାନ ତାର ଶିରାପ୍ରଶିରା ରକ୍ତମାଂସକୁ ଏମିତି ନୈସର୍ଗିକ ଶକ୍ତିଦେଇ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି, ଯିମିତି ଜୀବନସାରା ଏଇ ବୃକ୍ଷରାକ୍ଷସ ଗୁଡ଼ାକୁ ସେଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି କାଟି ଆନନ୍ଦ ପାଉଥିବ ।

ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ସେଘଣ୍ଟାଏ ଦେଢ଼ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଅଧାଅଧି କାଠ ଚିରିଦେଲା । ଗତଥର ତାରି ଜାତିର ଲୋକଟା କାଠସବୁ ମୋଟା ଲମ୍ୱା ଲମ୍ୱା କରି ଚିରିଥିଲା । ମାସେ ଜାଗାରେ ଅଠାଇଶ ଦିନ ଗଲା । ଏଥର କାମ ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ନିଜେ ମୁଁ ଜଗି ବସିଛି । ଯିବ କୁଆଡ଼େ ?

ତା' ପାଖକୁ ଯାଇ କେତୁଟା ଫାଳ ଅଲଗା କରି ଦେଇ କହିଲି "ଏଗୁଡ଼ାକ ପତଳା କରିଦେବୁ" ଯଦିଓ ସେଗୁଡ଼ାକ ଛୋଟ ଛୋଟ ଥିଲା ।

ଲୋକଟା କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଥକି ହାଲିଆ ହୋଇଗଲାଣି ବୋଲି ମୋର ଭୟ ହେଲା । ପ୍ରତିଥର ଚୋଟ ସାଙ୍ଗକୁ ତା ପାଟିରୁ ଏଁଃ ଏଁଃ ଶବ୍ଦ ବାହାରୁଥାଏ ।

କୌତୂହଳବଶତଃ ତା ହାତରୁ କୁରାଢ଼ିଟା ନେଇ ଉଠାଇଲି । ବାବା ! କେଡ଼େ ଭାରି ! ଥରେ କାଠଗଣ୍ଡିରେ ଚୋଟେ ପକାଇଲି । ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥଳର ଆଠ ଅଙ୍ଗୁଳିଦୂରରେ ଠିକିରି ପଡ଼ିଲା କୁରାଢ଼ିଟା । ପଚାରିଲି "କେତେ ଓଜନ ଅଛି ?"

ଢ଼ିମା ପଥର ଗୋଟାକରେ କୁରାଢ଼ି ମୁନ ପଜାଉ ପଜାଉ ସେ କହିଲା 'ଦୁଇ କିଲ ନୁହାରେ କରିଚି ବାବୁ ! ଗୁଦାମରଟା ଦୁଇକିଲ ଆର ଅଧେ ।"

ପଚାରିଲି 'ବାର ବାଜିବ । ଆଜି ସାରି ପାରିବୁ ତ ?"

'ତୁ ତ ବାବୁ ଖାଲି ବକରବକର ହେଉଛୁ, ତର କାମ ତୁ କର । ତର କାଠ କେତେ ଟାଣ ଦେଖିଲୁ ଯେ ।"

ଦେଖିଲି ତାର ପେଟ ପିଠି ଏକାଠି ଲାଗିଯାଇଚି । ମୋ ପେଟରେ ଯେତେ ଚର୍ବି ତାର ଶହେ ଭାଗରୁ ଭାଗେ ଭଲା ତାର ଥାଆନ୍ତା । ଭୁଲରେ ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା 'ସକାଳୁ କି ଖାଇ କରି ଆସିଛୁ ?'

'ଗରିବ ନୁକର ଘରେ କି ଅଛି ଯେ ସକାଳୁ ଉଠି ବସି କରି ଖାଇବ ? ଖାଲି ତୋରାଣି କଂସାଏ ପିଇ କରିଆସିଚି । ତଲା ଆଉ ଛୁଆଦୁଇଟା ପଖାଳ ମୁଠାଏ ମୁଠାଏ ଖାଇ କରି ସଡ଼ପ୍ କାମକୁ ଗଲା ।'

ରୋଷାଇ ଘର ଆଡ଼ୁ ଆସୁଥିବା ମହକ ଶୁଙ୍ଘି ମୁଢ଼ି ଆଉ କଷା ମାଉଁସ ଖାଇବି ବୋଲି ଘର ଭିତରକୁ ଗଲି । ଚାକର ପିଲା ଚୈତନ କହିଲା 'ବାପା ! ତାକୁ ରୁଟି ଦୁଇଟା ଦେବା ? ବଳିଛି ।'

'କୁକୁରକୁ ଦେଲୁନି ? ଏତେରୁଟି କରୁଛୁ କାହିଁକି ? ରୁଟି ଦିଖଣ୍ଡର ଦାମ ଚାରଣା ସେ ସେଇ ଚାରଣା ଛାଡ଼ୁ ନାହିଁ ପରା !'

'କାଲି ସକାଳର ରୁଟି ବାପା !" ଅସରପା ବୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି । କୁକୁର ବି ଛୁଇଁଲା ନାହିଁ ।'

ବାହାରକୁ ଆସି ମୁଢ଼ି, କଷା ମାଉଁସ ପାଟିରେ ପକାଇ ପକାଇ ଶରଧାରେ ପଚାରିଲି 'ରୁଟି ଖାଇବୁ କିରେ ?'

'ଦବୁ ତ ଦେ ବାବୁ, ତର ଛୁଆପିଲାର ପେଟରୁ ବଳୁଛି ଯଦି ।'

ରୁଟି ଓ ଏଲୁମିନିୟମ ପାଇଖାନା ଲୋଟାରେ ପାଣି, ଚୈତନ ଥୋଇ ଦେଇଗଲା । ପାମ୍ପଡ଼ ଚୋବାଇଲା ପରି ରୋଟି ଦୁଇଟା କଡ଼ କଡ଼ ଚୋବାଇ ଢକଢକ କରି ପାଣି ଲୋଟାକ ପିଇଗଲା ସେ ଏବଂ ଲୋଟାକୁ ପାଉଁଶରେ ମାଜି ସଫା କରିଦେଲା, ଏବଂ ପୁଣି ଚୂନ ଦୋକତା ପାଟିକୁ ପକାଇ ଶେଷପ୍ରସ୍ତ କାମ ଧଇଲା ।

କହିଲି, ଦେଖ, ମୁଁ ତ ଭାତ ଖାଇବାକୁ ଯାଉଛି । କାଠସବୁ ଘର ଭିତରକୁ ବୋହିଦବୁ। ଯଦିଓ କାଠ ବୋହିବା କାମ ତା'ର ନୁହେଁ ମୋର ।

ସେ କିନ୍ତୁ ତଦ୍‌ଦଣ୍ଡେ କହିଲା 'ଏ ବାବୁ ! ମୁଁ କାଟିବି, ତୁ ବୋହିବୁ ? କୁକୁରଟା ବାନ୍ଧିଦେ। କାଠ ଘରଟା ଦେଖା ।' ଚୈତନ କୁକୁର ବାନ୍ଧି କାଠ ଘର ଦେଖାଇଦେଲା ।

ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ରବିବାରିଆ ଗରିଷ୍ଠ ଭୋଜନ ପରେ ସିଗାରେଟ ଲଗାଇ ଅଗଣାକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲି କାଠ ସବୁ ବଢ଼ିଆ ସଜାହୋଇ ସାଇତା ହୋଇଛି । ବାହାରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲି ଇଞ୍ଚେ ଦି' ଇଞ୍ଚିଆ ଟୁକୁରା କାଠ ସବୁ ଭିଣି ହୋଇ ପଡ଼ିଚି । ଗୋଟାଇ ଆଣିଲେ ପ୍ରାୟ ଆଠଣାର କାଠ ବାହାରିବ । ବିନା କିରୋସିନୀରେ ଚୁଲି ଧରାଇ ହେବ । ନିଜେ ଝୁଡ଼ି ଓ ଖରକା ଆଣି ତାହା ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲି "ଚେନାଚେପାରା ସବୁ ଭଲ କରି ଖରକି ଗୋଟାଇ ଦେ, କୁକୁର ପାଦରେ ପଶିଯିବ । ସେ ଏଠି ଖେଳେ ।"

ବିନା ଓଜର ଆପତ୍ତିରେ ସେ କାମ ବି ସେ କଲା ଏବଂ ବେଗୁନିଆ ଗଛରୁ ଓଢଣି ଆଣି କୁରାଢ଼ି କାନ୍ଧରେ ପକାଇ ଛିଡ଼ା ହେଲା ପାଉଣାର ଆଶାରେ ।

ଦି'ଖଣ୍ଡି ଦି'ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ତା ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲି "ଦେ ଚାରଣାପଇସା ।"

ଅସହାୟ ଚକ୍ଷୁରେ ଚାହିଁ ସେ କହିଲା "ମର୍ ପାଖରେ ପଇସା କାଇଁବାବୁ! ଖାଲି ହାତଟାରେ ତ ସଖାଳୁ ଘରୁ ଆସିଲା ।"'

ମୋ ଘରେ ଖୁଚୁରା ଯେ ନ ଥିଲା ତା ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ପଞ୍ଚସ୍ତରି ପଇସା ଦେଉଛି କିଏ ? କହିଲି "ଗୋଟାଏ ନୋଟ୍ ନେଇ ବଜାରରୁ ଭଙ୍ଗେଇ ଆଣ ।"

"ଆଜି ରଇବାର ପରା ବାବୁ! ଦୁକାନବଜାର ସବୁବନ୍ଦ ଯେ । ଚାରଣା ପଇସା ଥାଉ ମର ଉପରେ । ଆର ମାସକୁ କଟେଇ ନବୁ ।"

"ନା, ନା, ସେକଥା ହବ ନାହିଁ । ତୁ ଆସିବୁ ନ ଆସିବୁ କି ବିଶ୍ୱାସ!"

ହାଣ୍ଡିଆ ଖାଇଲେ ଆଖି ଯିମିତି ଲାଲି ହୁଏ ସେମିତି ଆଖିରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଯୁଗ ଯୁଗର ସଞ୍ଚିତ ଚାପା କ୍ରୋଧ ବିସ୍ଫୋରଣ କରି ସେ କହିଗଲା, "କି କହିଲୁ ବାବୁ! କି ବିଶ୍ୱାସ! ଏତେବେଳେ ଯାଏଁ ମତେ ଟେକାଟେକି କରି ଭୁଲେଇ ଚୁଲେଇ ତର ସବୁକାମ ଆଦାୟ କରିନେଲୁ । ମର ଜମିଜାଇଗା ବି ସବୁ ତୁମରମାନେ ନେଲା, ମର ନ କରିବା କାମ ବି କରିଦେଲି । ଦୁଇଟା ଶୁଖିଲା ରୁଟିଦେଲୁ ଯେ ଭାବିଛୁ ଢେରଦେଲୁ । କହୁଛି କି ବିଶ୍ୱାସ! ଆମର କି ମଣିଷ ନାଇଁ ବଣର ଭାଲୁ ହେଇଛି ? ପଇସାରେ ବଡ଼ ନୁକି ଦେଖେଇ ହେଉଛୁ । ମୁଁ ତର ଚାଲାକି ସବୁ ବୁଝିଛି । ନେ ତର ପଇସା ।"

ନୋଟ ଦୁଇଟା ମୋ ଆଡ଼କୁ ଫଙ୍ଫାଡ଼ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ମୁହଁ ଥମଥମ କରି ଏକମୁହାଁ ଫାଟକ ପାରି ହୋଇ ସଡ଼କ ଧଇଲା ।

ତା'ର ରୁଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି ସେଇ ମୁହୁର୍ତ୍ତରେ ମୁଁ ଉପଲବ୍ଧି କଲି ଏ ଲୋକଟିକୁ ସଜାଗ ସଚେତନ କରି ଚାଳି ଉସୁକାଇ ମୁଁ ବଡ଼ ଭୁଲକରିଛି । ଯଦି ସେବୁଝି ପାରିବ ଏ ଯାବତ୍ ତା ପ୍ରତି ମୋର ଆଚରଣ ଓ ବ୍ୟବହାରରେ ଆତ୍ମୀୟତା ବା ଆନ୍ତରିକତା ନଥାଇ, ଥିଲା ଖାଲି ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ପ୍ରତାରଣା, ତେବେ ସେ ହୁଏତ ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ ଓ ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ବୁଲି ପଡ଼ିବ । ଆଉ ଗୋଟାଏ ଧଅ କାଠଗଡ଼ ରହିଗଲା ଭାବି ଦୁଇ କେଜିଆ କୁରାଢ଼ୀରେ ହୁଏତ ମୋର ଛାତି ମୁଣ୍ଡକୁ ଚିରି ଦୁଇ ଫାଳ କରିଦବ । ଏ ଭୟାବହ ପରିଣତିର କଳ୍ପନାରେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଚୈତନ ହାତରେ ନୋଟ ଦୁଇଟା ତାକୁ ଦେବା ପାଇଁ ପଠାଇଦେଲି ଏବଂ ଘର ଭିତରକୁ ତରବରରେ ପଶି ଆସି କରି କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲି । ସର୍ବାଙ୍ଗ ଝାଳରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଥାଏ ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରମୂଳକ:

୧. ଚିରାକାଠ କିଣିବା ଅପେକ୍ଷା ଗୋଦାମରୁ କେଉଁ କାଠ କିଣିବା ଲାଭଜନକ ହେବ ବୋଲି ଲେଖକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ ?

୨. କେଉଁ କାଠଗୋଦାମରୁ କାଠ ଅଣାଯାଇଥିଲା ?

୩. କିଣା ଯାଇଥିବା କାଠର ନାମ କ'ଣ ?

୪. ଲେଖକ କେଉଁ ରାଜ୍ୟର ଲୋକ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ?

୫. ହଠାତ୍ କିଏ ଭୋ ଭୋ ହୋଇ ଭୁକି ଉଠିଲା ?

୬. ଗୁଦାମରେ କୁଇଣ୍ଟାଲ କାଠ କାଟିବାକୁ କେତେ ଦିଆଯାଏ ?

୭. କାଠୁରିଆର ଘର କେଉଁଠି ?

୮. କାଠୁରିଆର ଛୁଆମାନେ ପାଠ ନ ପଢ଼ିଲେ କ'ଣ କରିବେ ?

୯. କାଠୁରିଆକୁ ହିତକଥା ନ ପଚାରି ବା ନଶୁଣାଇ ଲେଖକ କ'ଣ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ ?

୧୦. କିଏ ଡେଇଁ ପଡ଼ି ଆଧୁନିକ କ୍ଲିଷ୍ଟ ଅବୋଧ କବିତାକୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ ବିଶ୍ଲେଷଣ କରି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସାରତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକଟ କରନ୍ତି ?

୧୧. କାଠୁରିଆ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହରେ ଗ୍ରନ୍ଥିଳ ଶିରାଳ କାଠକୁ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ କରି କ'ଣ ବାହାର କରିଦେଉଥିଲା ?

୧୨. କେତେ ଘଣ୍ଟା ଭିତରେ କାଠୁରିଆ ଅଧାଅଧି କାଠ ଚିରିଦେଲା ?

୧୩. କାଠୁରିଆଠୁଁ କ'ଣ ଆଦାୟ କରିବାକୁ ଲେଖକ ଜଗି ବସିଥିଲେ ?

୧୪. ଚିରାକାଠଗୁଡ଼ିକ ଛୋଟ ଛୋଟଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଲେଖକ କାଠୁରିଆକୁ କ'ଣ କହିଲେ ?

୧୫. ପ୍ରତିଥର ଚୋଟ ସାଙ୍ଗକୁ କାଠୁରିଆ ପାଟିରୁ କେଉଁ ଶବ୍ଦ ବାହାରୁଥାଏ ?

୧୬. କୁରାଢ଼ିଟି କେତେ କିଲ ଲୁହାରେ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା ?

୧୭. ଲେଖକ ଦେଖିଲେ କାଠୁରିଆର କ'ଣ ଏକାଠି ଲାଗିଯାଇଛି ?

୧୮. କାଠୁରିଆ ସକାଳୁ କ'ଣ ପିଇ ଆସିଥିଲା ?

୧୯. ରୋଷେଇ ଘରଆଡୁ ମହକ ଶୁଙ୍ଘି ଲେଖକ କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଗଲେ ?

୨୦. ଚାକର ପିଲାଟିର ନାଁ କ'ଣ ?

୨୧. କାହାପାଦରେ ଚେନାଚୋପରା କାଠସବୁ ଫୁଟିଯିବ ବୋଲି ଲେଖକ କହିଲେ ?

୨୨. କାଠୁରିଆ ହାତକୁ ଦିଖଣ୍ଡ ଦି'ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ବଢ଼ାଇଦେଇ ଲେଖକ ତାକୁ କେତେ ପଇସା ମାଗିଲେ ?

୨୩. ଲେଖକଙ୍କ କେଉଁ ପଦିଏ କଥାରେ କାଠୁରିଆ ଲାଲ ଲାଲ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା ?

୨୪. କାଠୁରିଆ ଲେଖକଙ୍କ ପ୍ରତି କି ଭାବ ରଖିଥିବା କଥା ଲେଖକ ଭାବିଥିଲେ ?

୨୫. କାହା ହାତରେ ନୋଟ୍ ଦିଟା କାଠୁରିଆ ପାଖକୁ ଲେଖକ ପଠାଇ ଦେଇ କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ ?

◆